

Replik 2 till kommentar (publicerad i DA 6.17) om "The 1st Scandinavian Critical Dietetics Conference" som avhölls i Uppsala 25 augusti 2017

Kommentar & replik

Det här är en argumenterande text i avsikt att påverka.

De åsikter som formuleras är skribentens/skribenternas egna.

"Den centrala bristen i artikeln är att det grundläggande påståendet – att kritisk dietetik och relativism i grunden är samma sak – är felaktigt"

MARIA MAGNUSSON

*med dr, leg dietist och
sjuksköterska
Angereds Närsjukhus*

CECILIA HEDSTRÖM

*leg dietist,
Central barnhälsovård
Göteborg och S Bobuslän*

MAGNUS FÖRSLINS (MF) så kallade kommentar om konferensen om kritisk dietetik (DA 6/2017 s 48-54) är djupt problematisk. Inte i första hand genom sina många påståenden - som knappast går att bemöta utan att ta orimligt med tid och utrymme i anspråk - utan för sin arroganta och raljerande ton.

Vi är många som har tvingats lära oss hantera diskussioner som förs med liknande tekniker. Man kan som bekant försöka "vinna" en debatt med olika former av härskartekniker och demagogiska knep, eller slagfärdighet, svåra ord och ord på främmande språk, utan att någon blir klokare egentligen. Ett bra diskussionsklimat däremot handlar om att lyssna och försöka förstå, och ställa frågor och föra fram sina argument så att det blir så lätt som möjligt att komma överens – också om att tycka olika. Man skall inte behöva känna sig dum- eller ännu värre, ond! - för att man har en viss åsikt eller för att man uppfattar saker på ett visst sätt. Detta är inte i första hand för att man ska vara hyggelig i största allmänhet – även om det också är trevligt. Det viktigaste är att om alla vågar ställa sina frågor och föra fram sina synpunkter så utvecklar det förståelsen. MF förefaller redan i inledningen, där han buntar ihop kritisk dietetik med förintelseförnekare, ointresserad av ett gott samtal. Längre fram i artikeln försöker han länka oss som inte tänker som han i denna fråga till nazism, vetenskapsfientlighet och to-

talitära ideologier i allmänhet.

MF skriver om Upplysningstiden: "Upplysningen gjorde sammantaget den enskilda människan långt friare, friskare, äldre, kunnigare, jämlikare och rikare än vad som någonsin varit möjligt eller fallet i det förmoderna samhället" skriver han (DA 6/2017 s. 50). Det här stämmer med den västerländska traditionen/historiekrivningen, i vilken bilden av den här perioden generellt är positiv. Vetenskap och teknik lyfts fram som delar av en absolut framgångssaga. En annan sida av samma mynt är att människor på andra håll i världen drabbades hårt av de vetenskapliga framstegen i form av exempelvis vapen som tog deras självbestämmande ifrån dem. Att ställa frågor som "Vilka människor blev rikare, friskare och mer jämlika? Vad hände med de andra? Vad hade de behövt?" är inte samma sak som att avfärda kunskap om vid vilken temperatur som vatten kokar upp eller hur blodsockret kan förändras under vissa omständigheter. Det är lätt att missa att det finns olika sätt att uppleva ett historiskt skeende. Men det gör det, och det skapar andra berättelser som också måste få utrymme.

Den centrala bristen i artikeln är att det grundläggande påståendet – att kritisk dietetik och relativism i grunden är samma sak – är felaktigt. Inriktningarna representerar olika sätt att se på världen och på vår kunskap om den. MF skriver mycket om postmodernismen. **Thomas Björkman** (som är fysiker) har klargjort en

del frågor om dess styrkor och svagheter, bland annat i tidskriften SANS. Till styrkorna menar han hör *"Medvetenheten om att ett visst fenomen kunde ha skildrats annorlunda, haft ett annat fokus, annan vinkling, berättats utifrån en annan teoritradition, samt om forskarens roll i allt detta..."* (SANS 1/2018 s 23) samt att den *"... vänder sig mot att förnuft och logik skulle vara tankeverktyg som är oberoende av kulturella sammanhang"* (a.a. s 23). Men, påpekar Björkman, det finns också svagheter i vissa riktningar av postmodernismen. Han pekar på extrem värderativism (vilket alltså är den inriktning som MF vill bunta ihop med kritisk dietetik): *"I sin extrema form säger värderativismen inte bara att det sätt som andra uppfattar världen på kan vara lika "sant" – eller åtminstone tillämpligt – som det sätt du uppfattar världen på, utan att alla sätt att uppfatta världen på är lika sanna eller användbara..."* och *"Postmodernismen i sin mest radikala form relativiserar även naturvetenskapen, och då inte bara fysiken som vetenskap utan även den fysiska verkligheten i sig."* (a.a. s 26). Naturligtvis ingår inte detta i kritisk dietetik. Det framgick faktiskt av MF:s eget referat från konferensen i Uppsala, där han citerade en av

de medverkande forskarna, **Catherine Morley**; *"KD (kritisk dietetik, MM:s anm.) innebär att man tillämpar en mångfald av angreppssätt för att förstå kost, hälsa & sjukdom, och människor. Den konventionella, biovetenskapligt förankrade nutritionen skall kompletteras med kunskap från socialvetenskaperna och humaniora..."* (DA 5/17 s 52).

I hopp om en nyanserad diskussion framöver låter vi **Nina Björk** avsluta: (ETC 30/11 2017): *"Fakta är bara antingen sanna eller falska. Men det finns ändå ett problem med fakta: de är så många. De är faktiskt nästan oändligt många. Säg att alla tusen miljoner fakta som finns om världen tillsammans bildar en boll. Vi kan påtala en del av dessa, men även om vi skulle tillbringa hela våra liv med att enbart föra fram olika faktapåståenden så skulle de ändå bara bli en liten skärva av hela bollen. Därför kan en människas alla påståenden vara sanna, utan att de för den sakens skull fångar sanningen. För sanningen är ju helheten; sanningen är totaliteten. Därför blir det problematiskt om de faktapåståenden som förs fram i offentligheten kommer från samma lilla skärva av helheten."*

<https://www.etc.se/kultur-noje/sanningen-bakom-godiset-som-inte-klibbar>

